

Handbok **för seniorer** i skola, daghem och eftis

Fler vuxna i
barnens vardag

Handbok för seniorer i skola, daghem och eftis

1. Allmän inledning	3
2. Hur det började	5
3. Seniorer i skola, daghem och eftis	6
3.1 Vad är seniorer i skolan?	6
3.2 Varför behövs seniorer i skolan?	6
3.3 Vem kan bli senior i skolan?	7
3.4 Hur blir jag aktiv?	7
3.5 Allmänt om verksamheten	8
3.6 Vad bör jag tänka på i min roll som senior i skolan?	8
3.7 Vad kan jag hjälpa till med i skola, daghem och eftis?	8
4. Barnens behov och vuxnas ansvar	11
4.1 Trygga relationer	11
4.2 Ett jämställt och jämlikt bemötande	12
4.3 Kroppskontakt och gränser	12
4.4 Barn med särskilda behov	14
4.5 Att möta nyanlända barn	14
4.6 Flerspråkiga familjer	14
5. Aktiva seniorer berättar	15
6. Information för daghem, skola och eftis	16
6.1 Hur få tag på frivilliga?	16
6.2 Vad bör vi tänka på då vi har en senior i vår verksamhet?	16
7. Blanketter och material	17
7.1 Checklista för senioren	17
7.2 Checklista för daghem, skola och eftis	18
7.3 Avtal och tystnadslöfte för seniorer i skolan	19
7.4 Samtycke till straffregisterutdrag	20
7.5 Exempel på rekryteringsbrev till hemmen	21
7.6 Exempel på informationsbrev till hemmen	22
7.7 Underlag till utvecklingssamtal	23
8. Kontaktuppgifter	24

Arbetsgrupp: Sophie Romantschuk, Chatrin Kotka, Joakim Svensson, Annette Sandelin, Heidi Lithén, Sixten Sundell, Alf Skogster, Carita Nybergh, Johanna Sallinen, Annika Heikkilä, Maria Stoor-Grenner, Sara Sundell, Suss Åhman.
Utgiven av: Folkhälsans förbund 2018
Layout: Nanne Nylund / Byråådan & Folkhälsan
Tryckeri: Grano, Vasa, 2018

1. Allmän inledning

Kontakter över generationsgränser ger möjlighet till goda möten och samtal. Då barn och äldre möts stimuleras bådas nyfikenhet att öka sin egen förståelse och se på världen ur ett nytt perspektiv. Skolan och daghemmet spelar en stor roll i barnens liv och de har en oerhört stor betydelse för barnens välmående. Verksamhet som inkluderar seniorer i skolan är ett litet men betydelsefullt tillägg till att genom ökad vuxennärvaro bidra till en uppmuntrande och stödande miljö. De äldre som engagerar sig som frivilliga i verksamheten utför ett viktigt och samtidigt givande uppdrag. Folkhälsans mål är att uppmuntra till och stöda verksamheten genom rekrytering, fortbildning och material. Regionala träffar ger medfostrarna möjlighet att träffa andra och utbyta erfarenheter.

Den här handboken är avsedd att vara ett stöd dels för dig som vill vara verksam som senior i skolan, dels för skolor, daghem och eftisar som engagerar seniorer. Oavsett om ni är i planeringsskedet eller redan har kommit igång med verksamheten finns här goda råd och idéer samlade. I slutet av denna handbok finns färdiga blanketter och underlag som kan underlätta det praktiska arbetet.

Vi vill från Folkhälsans sida tacka vår referensgrupp, våra goda samarbetsparter, tacka lärare och skolpersonal för deras stöd – och framför allt rikta ett varmt tack till alla de frivilliga som ställer sin tid och sitt kunnande till förfogande!

Det är viktigt att utveckla verksamhetens innehåll och organisering kontinuerligt. Förslag och synpunkter är alltid välkomna.

Välkommen med i verksamheten!

Viveca Hagmark

2. Hur det började

Idén att engagera äldre i skolvardagen kom till Folkhälsan med Utbildningsverket i Helsingfors som besökte Sverige i början av 2000-talet. Avsikten var att engagera frivilliga i skolvärlden. Verksamheten hos oss i Finland började sedan kallas för Farfar i skolan och Ung möter gammal. Folkhälsan tog den koordinerande rollen till att starta upp verksamheten på svenska. Orsaken till att morfar och farfar så synligt figurerat i benämningarna är att vi i början ville betona ett behov av män som förebilder i skolvärlden. Dessutom ville vi ta tillvara den resurs som seniorer utgör med sin kunskap och livserfarenhet. Likaså ville vi öka förståelsen mellan generationer då många barn i dag har sina mor- och farföräldrar på annan ort och stöda verksamhet där dessa möten mellan generationer förverkligas. Verksamheten har sedan utvidgats och i dag finns även seniorer på daghem och eftis. I dag

har vi 256 frivilliga seniorer i Folkhälsans regi med en lika stor andel män och kvinnor. De är verksamma i 109 skolor, 14 daghem och ett eftis. För att utveckla och ge verksamheten synlighet samarbetar vi med Hem och Skola, Svenska pensionärsförbundet, Finlands Svenska Marthaförbund och Finlands Svenska Lärarförbund.

Orsaken till att morfar och farfar så synligt figurerat i benämningarna är att vi i början ville betona ett behov av män som förebilder i skolvärlden.

3. Seniorer i skola, daghem och eftis

3.1 Vad är seniorer i skolan?

I den här handboken har vi valt att använda den samlande benämningen seniorer i skolan då vi talar om seniorer som hjälper till i skolor, daghem och eftisar, men benämningarna är många. Farfar i skolan, mormor på dagis, språkinspiratör och morfar på eftis är bara några och alla är lika rätt och används parallellt.

En senior i skolan är en vuxen person som på frivillig basis är en extra resurs i skolans, daghemmets eller eftisets verksamhet och är ett stöd i arbetet för såväl barn som personal.

3.2 Varför behövs seniorer i skolan?

Kontakten mellan barn och äldre generationer ser i dag annorlunda ut än då flera generationer bodde tillsammans. Många kan bo på långa avstånd från sina mor- och farföräldrar och träffas kanske inte så ofta. Då är du som senior en representant för din generation och i den egenskapen har du mycket att ge. Tänk på att du kanske är den enda kontakten

Goda förebilder

Barn behöver goda förebilder och goda relationer till vuxna för att kunna utvecklas till självständiga individer. Barn söker trygghet, beskydd, gemenskap och identitet. Detta utvecklas genom goda kontakter med vuxna och andra barn.

dagis-, skol- och eftisbarnen har till din generation.

En annan viktig sida är att en ökad vuxennärvaro skapar trygghet bland barnen. Skolvardagen kan vara hektisk och extra vuxen närvaro gynnar alla.

Barn behöver goda förebilder och goda relationer till vuxna för att kunna utvecklas till självständiga individer. Barn söker trygghet, beskydd, gemenskap och identitet. Detta utvecklas genom goda kontakter med vuxna och andra barn.

En vuxen som har tid att lyssna är guld värd, barn behöver bli sedda och hörda.

Du är ett stöd för personalen. Du finns inte i skolan eller daghemmet för att ersätta läraren eller någon annan. Däremot är du en extra resurs som står till skolans, daghemmets, klassens och lärarens förfogande. Dina arbetsuppgifter utformas i samråd med rektorn eller föreståndaren och klassläraren efter klassens eller gruppens och barnens enskilda behov. Arbetsuppgifterna skall naturligtvis också planeras utgående från dina intressen och egna önskemål.

3.3 Vem kan bli senior i skolan?

Du som har ett positivt förhållningssätt till barn kan vara senior i skolan, det är närvaron som räknas. Du behöver alltså inte ha erfarenhet av att jobba med barn och du behöver inte ha egna barnbarn. Det är ändå viktigt att kunna beakta barns sätt att tänka och förstå saker.

Det är din livserfarenhet som är ditt trumfkort och den resurs som du kan bidra med. Om du dessutom vill dela med dig av ditt tidigare yrkesliv eller någon hobby är det en stor tillgång.

3.4 Hur blir jag aktiv?

Om du vill komma med i verksamheten kan du kontakta oss på Folkhälsan (se kontaktuppgifter i slutet av häftet). Vi koordinerar verksamheten och hjälper dig att komma igång med ditt frivilliguppdrag. Du kan också kontakta rektorn eller föreståndaren i den skola, det daghem eller det eftis där du skulle vilja verka och den vägen hitta ett lämpligt uppdrag. Kom ihåg att det även då är viktigt att vara i kontakt med Folkhälsan för att få tillgång till det stöd och den fortbildning som vi erbjuder våra frivilliga.

Minns att det du gör som frivillig måste anpassas till skolan, daghemmet eller eftiset och deras sätt att arbeta.

När skolan, daghemmet eller eftiset vill engagera dig är det viktigt att grundligt diskutera uppdraget. Skriv ett kontrakt (mall finns i blankettdelen). Ju mera konkret kontraktet är, desto tydligare blir uppdraget såväl för dig som för skolan, daghemmet eller eftiset. Gör sedan tillsammans ett schema över hur din dag ser ut.

3.5 Allmänt om verksamheten

Uppdraget som senior i skolan bygger på frivillighet och du får inte någon ekonomisk ersättning. Som senior i skolan blir du ändå rik på nya upplevelser och erfarenheter.

Du bestämmer själv omfattningen av ditt engagemang och kan ta ledigt när så behövs. Kom ihåg att meddela din frånvaro. Det är också viktigt att du förbinder dig till ditt uppdrag eftersom du är väntad speciellt av barnen.

Alla seniorer i skolan omfattas av Folkhälsans försäkring för frivilliga under tiden de utför sina uppdrag i skola, dagis eller eftis förutsatt att Folkhälsan meddelats om uppdraget och att vi har ditt namn och kontaktuppgifter samt vet var du utför ditt uppdrag.

Folkhälsan erbjuder regelbundna regionala träffar och inspirationsdagar för alla frivilliga där du får träffa andra seniorer i skolan och utbyta tankar och erfarenheter samtidigt som aktuella teman som tangerar verksamheten tas upp. Du bjuds även in att delta i övrig verksamhet som ordnas för frivilliga inom Folkhälsan, till exempel terminsavslutningar.

3.6 Vad bör jag tänka på i min roll som senior i skolan?

En grundpelare i den nya läroplanen är att eleverna skall vara aktiva och lära sig för livet. Lärarnas arbetsmetoder har förändrats och förhållandet mellan lärare och elever likaså. Det här är viktigt att komma ihåg i arbetet som senior i skolan.

Håll alltid i minnet att det är pedagogen som lär och har det pedagogiska ansvaret.

Vi rekommenderar att du inte lämnar ut ditt privata telefonnummer eller blir vän på sociala medier med barnen.

3.7 Vad kan jag hjälpa till med i skola, daghem och eftis?

Varje seniors roll är individuell, men här är några exempel på vad du kan göra i skola, daghem och eftis:

- vara med ute på rasterna som extra vuxennärvaro
- läsa sagor och berättelser
- delta i pyssel, slöjd- och handarbetslektioner
- hjälpa till med läxläsning
- berätta om hur det var när du växte upp
- närvara vid skollunchen och andra sociala situationer
- gå med ut i mulleskogen eller hjälpa till vid skridskobanan

Du finns i skolan, på daghemmet och eftiset som ett stöd för barnen och de anställda. Du bör underteckna tystnadslöfte (finns i blankettdelen) som motsvarar lärarens tystnadsplikt kring frågor som berör barnen.

Bra att tänka på

- Håll alltid i minnet att det är pedagogen som lär och har det pedagogiska ansvaret.
- Vi rekommenderar att du inte lämnar ut ditt privata telefonnummer eller blir vän på sociala medier med barnen.

4. Barnens behov och vuxnas ansvar

4.1 Trygga relationer

Alla barn har rätt att trivas och känna sig trygga. I artikel 2 i FN:s konvention om barnets rättigheter står det att alla barn har samma rättigheter och är likvärdiga och att inget barn får diskrimineras. I artikel 19 konstateras också att barn har rätt till skydd mot fysiskt och psykiskt våld. I artikel 31 betonas barnets rätt till lek, vila och fritid (FN 1998/2010). Både skolans läroplan och planen för småbarnspedagogik betonar starkt den fysiska, psykiska och sociala miljön. Att förebyggande ingripa i mobbning är en viktig del för att miljön ska vara hälsofrämjande och trygg. I skolan är det lagstadgat att ha en handlingsplan för att förebygga och ingripa i mobbning. Det ska även finnas en plan för att främja jämställdhet och likabehandling i skolan.

Forskning har visat att mobbning förekommer både på daghem och i skolan. Dagis- och skoltiden är den mest gynnsamma tiden för att utveckla barns empatiförmåga, vilket är en förutsättning för att förebygga mobbning senare i livet.

Mobbning som fenomen

Det är fråga om mobbning då ett och samma barn regelbundet och med avsikt utsätts för något som gör hen ledsen eller illa till mods. I en mobbningssituation har den utsatta svårt att försvara sig mot den eller dem som gör hen illa. Mobbning är inte en engångsföreteelse och ska heller inte blandas ihop med konflikter, utan är systematisk kränkning av en person. Att hamna i konflikt är inte farligt, tvärtom, men barn klarar inte nödvändigtvis av att reda upp sina konflikter själva. Då är det de vuxnas ansvar att reda ut situationen och hjälpa barnen. Mobbning berövar barn rätten till att växa upp i en respektfull och trygg omgivning. I en grupp där mobbning förekommer är atmosfären otrugg. Ett vanligt sätt för skolbarn, men också redan för en del yngre barn, är att träffas och umgås med vänner via skärmen. Det kan handla om chattar, medde-

landen, att dela bilder, videoklipp och musik. Tillsammans spelar de spel, kollar på film och mycket mer. Precis som på många andra håll händer det också elaka saker på nätet. När kränkning av en och samma person sker flera gånger, kallas det för nätmobbning. Oftast är det inte främlingar som kränker på nätet utan människor man redan känner.

Eftersom saker kan spridas väldigt fort på nätet är det svårt för den som blir utsatt att försvara sig och en olämplig bild som publiceras på nätet kan i värsta fall få stor spridning och ses av en stor publik. Därmed kan en enstaka handling bli återkommande och få väldigt negativa konsekvenser för den som blir utsatt. Skolan är skyldig att hjälpa barn som är utsatta, det gäller också nätmobbning.

Barn övar ännu på sitt samspel med andra och behöver kontinuerlig vägledning och stöd av vuxna i att knyta och upprätthålla vänskapsrelationer. En förutsättning för att kunna stöda barnen är att finnas nära dem och kunna ingripa och vägleda då negativa situationer uppstår i vardagen.

Hur hantera mobbning

Det är viktigt att barn får kunskap om hur de kan göra om de själva eller någon annan blir utsatt för mobbning. Då det kommer till att förebygga mobbning bland barn och unga handlar det långt om att alla vuxna runt omkring barnen förbinder sig till att jobba för positiva och trygga relationer och vid kränkningar och mobbning göra barnen medvetna om att deras handlingar kan skada och såra andra barn. Om mobbning sker är det på vuxnas ansvar att reda ut situationen.

Som senior på dagis, skola och eftis kan du öka vuxennärvaron och bidra till att främja en positiv och trygg miljö genom att se barnen, ha tid för famn och samtal och gå med i barnens lekar och aktiviteter. Du fungerar också som en god rollmodell i samvaron med barnen.

Anmälningsskyldighet

Var och en har skyldighet att reagera om man ser eller märker att ett barn far illa. Som senior i skolan kan du vid behov vända dig till personalen i skolan, daghemmet eller eftiset.

Då det kommer till att förebygga mobbning bland barn och unga handlar det långt om att alla vuxna runt omkring barnen förbinder sig till att jobba för positiva och trygga relationer.

4.2 Ett jämställt och jämlikt bemötande

Jämställdhet i skolan eller på dagis innebär lika rättigheter, skyldigheter och möjligheter för alla oavsett kön eller vilken könsidentitet man har eller hur man uttrycker sitt kön. Jämlikhet handlar om att alla barn är lika värda. Bemötandet ska vara jämlikt också oberoende av etnicitet, ålder, religion, hälsotillstånd, funktionsnedsättning m.m. som kan kopplas till barnet som person eller till barnets familj och närmaste.

Vi bemöter barn, oftast omedvetet, med olika förväntningar och attityder beroende på om vi uppfattar dem som flickor eller pojkar. Det kan styra och begränsa dem. En del normer som finns i skolan eller på dagis och som vi vuxna förmedlar kan leda till att vissa barn känner att de inte passar in. Det är viktigt att barnen kan känna att de får vara som de vill, utan att bli utanför, retade eller mobbade för det.

Då vi vill bemöta barnen jämställt och jämlikt handlar det just om att försöka få alla barn att känna att de är värdefulla som de personer de är och få dem att känna sig inkluderade. För att göra det behöver vi fundera på våra egna förväntningar, attityder och stereotyper, samt de normer vi förmedlar. Skiljer sig dina förväntningar beroende på barnens kön? Ingriper du till exempel lika snabbt då en pojke eller flicka inte följer regler, bråkar eller är vild? Hur bemöter du pojkar och flickor, barn som inte följer normen? Hur kan du bli ännu mer inkluderande och uppmuntra barnen att respektera varandra som de personer de är eller vill vara?

Det är viktigt att barnen kan känna att de får vara som de vill, utan att bli utanför, retade eller mobbade för det.

4.3 Kroppskontakt och gränser

Fysisk närhet till eleverna är ett område som ibland väckt frågor. Får man krama barnen? Hur ska man reagera om de vill hålla en i handen eller sitta i ens famn? Överlag mår människor bra av närhet och kroppskontakt, men det är viktigt att det sker på barnens villkor och är ömsesidigt. Känner du dig inte bekväm med att kramas till exempel, så behöver du inte göra det. Men känns det bra och ett barn tar initiativet till närhet, så går det utmärkt att svara på det. Om du tar initiativet till kroppskontakt behöver du vara lyhörd för barnets signaler och att barnet själv får bestämma så att ingen utsätts för oönskad närhet t.ex. på daghem om

ett barn behöver tröstas. Lättast är att fråga barnet om hen vill det, t.ex. ”Vill du sitta i min famn?”

4.4 Barn med särskilda behov

Alla barn har olika behov, till exempel vad gäller sömn, mat, vila, avslappning och rörelse. Vissa barn har också olika behov i inlärnigen och skolvardagen. Vissa har diagnoser som innebär anpassningar i undervisningen och skolmiljön.

Det är de vuxnas ansvar att göra inlärningsmiljön tillgänglig för alla. Ibland behöver barn med särskilda behov anpassat inlärningsmaterial, kommunikationsstöd och strukturer i vardagen såsom individuella scheman eller en egen vrå att kunna gå till för att kunna koncentrera sig bättre. Som medfostrare kan du stöda barn med särskilda behov i deras vardag genom att finnas till som en extra person som hjälper barnen att klara vardagen. Alla är unika och vi vuxna skall lyfta fram barnens styrkor och positiva egenskaper.

4.5 Att möta nyanlända barn

Det tar tid att anpassa sig och börja fungera i ett samhälle då man kommer till ett nytt land.

Att lära sig nya kulturella system kan vara en utmaning för nyanlända. Genom att möta nyanlända barn med intresse, öppenhet och humor kan vi tillsammans hjälpas åt att utforska de kulturella skillnader som kan finnas mellan oss.

Nyanlända barn har kanske varit med om traumatiska upplevelser och behöver extra omtanke för att känna trygghet och för att kunna fungera i vardagliga situatio-

ner. Det viktigaste du som medfostrare kan göra är att vara en lyhörd, varm och öppen medmänniska. Ett positivt bemötande skapar tillit och samhörighet.

Det kan också vara bra att tänka lite extra på hur du använder ditt kroppsspråk, dina gester och miner. Barn som ännu inte förstår vårt språk är extra uppmärksamma på vad du förmedlar genom dina rörelser. Att använda bilder som stöd då du kommunicerar med barnet underlättar också.

Möt nyanlända barn på samma sätt som du bemöter din bästa väns barn eller barnbarn, det räcker långt!

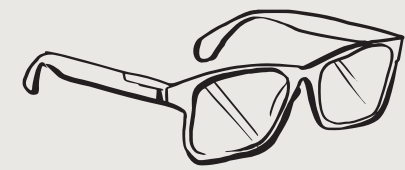
4.6 Flerspråkiga familjer

Hur kan vi stöda barnens språkutveckling och flerspråkighet?

Det blir allt vanligare att barn och deras familjer är flerspråkiga. Det här är en rikedom, som det är all orsak att förhålla sig positivt till. Samtidigt behöver barnen aktiva och medvetna vuxna omkring sig, som månar om att stöda språkutvecklingen. Det här gäller för alla barn, oavsett om de har ett eller flera språk i sin vardag. Allas insatser för att skapa språkligt rika sammanhang för barnen är betydelsefulla. Seniorer i skolan kan berika barnens språk genom att ta sig tid att lyssna på barnen, samtala med dem och fungera som språklig förebild. Det gäller till exempel att i mötet med barnen bekräfta och uppmuntra dem till att uttrycka sig. Att barnen använder ord från olika språk är vanligt, och ingenting att oroas sig för. I stället för att rätta barnen kan man upprepa det som de säger så som de skulle ha sagt om de kunnat.

Mitt intresse för skolfarfar-verksamheten väcktes genom egna barnbarn i skolan. I Åbo, där verksamheten en gång startade, var det lätt att få bekanta sig med verksamheten och komma med. Min skola blev Sirkkala skola och är det ännu 10 år senare. Det fantastiska med ”jobbet” är att som pensionär få komma in i en ny arbetsgemenskap, få uppleva gemenskapen med barnen och dessutom få känna att man kan vara till nytta och glädje. Att delta i lägerskolorna har varit en extra krydda och också att få delta i lärarnas fantastiska egna tillställningar. Att i bussen eller på trottoaren i stan höra ”Hej Wiki!” känns bra.

Göran ”Wiki” Wikstedt

5. Aktiva seniorer berättar

Mina bekanta frågar mig ofta varför jag ”offrar” en dag i veckan i skolan. Det finns tusen svar, men vem skulle orka lyssna i dagar på mina utläggningar. Det viktigaste är att både barnen och skolan behöver min insats, att jag gör nytta. Det är ett sätt att dra sitt strå till stacken i det lilla och vardagliga. Samtidigt kan man hoppas på att verksamheten skulle kunna hjälpa till att barnen, och via dem hela vårt samhälle, mår lite bättre. Och det är så roligt att höra barnen berätta. Att se hur en etta ändras och utvecklas från slutet av augusti till början av maj. Att läsa de första uppsatserna. Att märka hur barnet som just satt bredvid en i soffan plötsligt, nästan i smyg, har klättrat upp i famnen på en. Att delta i varierande och intressanta diskussioner vid matbordet och under syslöjden. Vilket privilegium att få uppleva allt det här en dag i veckan (eller två) utan att behöva göra det varje dag!

Anja Sukkinen

Viktiga faktorer för att upprätthålla en framgångsrik skolfarfar-medfostrarverksamhet.

Börja med att diskutera med klassläraren den praktiska verksamheten och kom överens om arbetsuppgifterna. Läraren har alltid huvudansvaret. Viktigt att bygga upp ett gott förtroende i klassen. Lär dej barnens namn. ”Bjud på dej själv”. Vi finns i första hand för att hjälpa och stöda barnen – den vägen stöder vi också läraren. I vår skola har vi sedan många år arbetat enligt principen ”två år med varje klass”. Vi följer läraren och eleverna genom ettan och tvåan, vi har vår egen klass under två år en skoldag i veckan. Detta bidrar till att vi lär känna varandra och kan bygga upp förtroende. Barnen och lärarna skall kunna lita på oss.

Roger Nylund

6. Information för daghem, skola och eftis

6.1 Hur få tag på seniorer?

Ett sätt att komma igång är att via eleverna eller Hem och Skola-föreningen bjuda in far- och morföräldrar att delta i en skoldag eller till en träff för att där diskutera behovet av äldre vuxna i skolan. Några av deltagarna kan kanske tänka sig att ställa upp.

Ta också kontakt med Folkhälsans koordinators (se kontaktuppgifter i slutet) som hjälper till att engagera nya frivilliga.

Man kan kontakta pensionärsföreningen på den egna orten, eller om man känner till en lämplig kandidat kan man fråga personen direkt om hen kan ställa upp.

6.2 Vad bör vi tänka på då vi har en senior med i vår verksamhet?

Då skolor, daghem eller eftisar tar in seniorer i skolan i sin verksamhet är det viktigt att informera och förankra det hos hela lärarkollegiet, övrig personal, elever och i hemmen.

Det är bra att formulera ett tydligt syfte för verksamheten som är lätt för alla att ta till sig. Det hjälper också

Tydligt syfte

Det är bra att formulera ett tydligt syfte för verksamheten som är lätt för alla att ta till sig. Det hjälper också senioren och personalen att veta vilka förväntningar de kan ha på verksamheten.

Exempelvis:

- Öka tryggheten
- Berika barnens språk
- Skapa en bro mellan olika generationer
- Hjälpa till under slöjdlektioner

senioren i skolan och personalen att veta vilka förväntningar de kan ha på verksamheten. Syftet kan vara till exempel att senioren som en extra vuxen ökar tryggheten i skolan, daghemmet eller eftiset eller hjälper till med att berika barnens språk genom att fungera som ett språkligt stöd i vardagen. Syftet kan också vara att skapa en bro mellan olika generationer eller mer konkret att hjälpa till under slöjdlektioner eller dylikt.

Fundera på hur ni vill presentera verksamheten och de frivilliga för föräldrarna. Erbjud till exempel seniorerna i skolan möjligheten att delta i föräldramöten där de får presentera sig själva och berätta om sitt uppdrag. I skolan kan elever till exempel göra personporträtt på sina seniorer. Porträtten kan sättas upp i skolan, på skolans webbsida eller publiceras i en skoltidning. Senioren i skolan blir ofta en viktig person i barnens vardag, men om inte skolan, dagiset eller eftiset medvetet jobbar för att berätta om verksamheten utåt kan det hända att den går föräldrarna obemärkt förbi.

Utse en kontaktperson bland lärarna eller personalen som de frivilliga kan vända sig till och som fungerar som handledare. Det är viktigt att någon som känner till skolans, daghemmets eller eftisets system håller sin hand över arrangemanget. Seniorerna i skolan ska kunna vända sig till någon om de har praktiska frågor eller behöver meddela om eventuell frånvaro, men också om det uppstår situationer där elevvården måste kopplas in. Sitt ner tillsammans och fundera på hur de vill jobba och hur deras resurser och kunnande bäst kan tas tillvara för att tillgodose aktuella behov. Kom sedan överens om ett schema och vilka grupper de skall delta i. Det är också viktigt att i ett tidigt skede informera seniorerna i skolan om verksamhetsplatsens värdegrunder och vad som gäller för att undvika missförstånd.

Innan senioren i skolan börjar är det bra att teckna ett kontrakt så att uppdraget blir klart och tydligt för båda parter (se exempel i sista kapitlet). Det kan också vara bra att komma överens om en gemensam provotid.

Det är viktigt att ge de frivilliga tid att komma in i och hitta formerna för sitt uppdrag. Om förarbetet är väl gjort rullar verksamheten så småningom på av sig själv.

Arbetet som senior i skolan bygger på frivillighet och är oavlönat. Många skolor, daghem och eftisar bjuder ändå på lunch eller mellanmål den dagen senioren i skolan är där. Tänk också på att bjuda in de frivilliga till era fester, till exempel jul- och vårfester.

Det är alltid bra att ta sig tid att utvärdera verksamheten efter till exempel skolårets slut. En utvärdering gör det möjligt att ta fasta på goda bitar i verksamheten och att rätta till misstag. Ett lätt sätt att utvärdera är att fundera på vad som fungerat bra, vad som fungerat mindre bra och önskemål för fortsättningen.

Checklista för senioren

-
-
- ☐ Jag har satt mig in i vad verksamheten går ut på, vad en senior i skolan gör samt att verksamheten bygger på frivillighet.
 - ☐ Jag har fått ett schema så jag vet vilken veckodag och vilket klockslag jag skall vara i skolan/daghemmet/eftiset.
 - ☐ Jag känner till vilka mina arbetsuppgifter är när jag är där.
 - ☐ Jag har undertecknat tystnadslöftet.
 - ☐ Jag har visat upp utdrag ur straffregistret för skolan/daghemmet/eftiset
 - ☐ Jag är medveten om att det alltid är läraren som har det pedagogiska ansvaret.
 - ☐ Jag har blivit introducerad för skolans/daghemmets/eftisets övriga personal och elever.
 - ☐ Jag känner till detaljerna kring lunch och kaffe.
 - ☐ Jag har fått en egen kontaktperson i skolan/daghemmet/eftiset som jag kan vända mig till vid behov.
 - ☐ Jag eller daghemmet/skolan/eftiset har anmält till Folkhälsan att jag börjat som senior i skolan och lämnat in mina kontaktuppgifter. I och med det är jag nu försäkrad under den tid jag gör mitt uppdrag.

- **VI HAR KOMMIT ÖVERENS** om en gemensam provotid i början.
- **SÅVÄL SKOLAN/DAGHEMMET/EFTISET** som senioren har rätt att avsluta samarbetet genom att meddela därom.

Checklista för skola, daghem och eftis

☐ Överenskommelse är gjord mellan skolan/daghemmet/eftiset och senioren om under vilka uppgifter, tider och lektioner senioren skall närvara.

☐ Avtalet om tystnadslöfte är undertecknat.

☐ Skolan/daghemmet/eftiset har fått ta del av seniorens utdrag ur straffregistret.

☐ En kontaktperson/handledare bland personalen att sköta kontakten med senioren har utsetts.

☐ Vi har berättat om skolans/daghemmets/eftisets värdegrunder.

☐ Elever, kolleger och föräldrar har fått information och känner till att en ny senior finns med i verksamheten.

☐ Vi har meddelat Folkhälsans koordinator att vi har en ny senior i skolan och skickat kontaktuppgifterna.

☐ Senioren vet var hen kan parkera bilen, låsa in sin väska/sina värdesaker och annat som är bra att känna till.

☐ Vi har informerat om vi bjuder på lunch/kaffe den dagen senioren är på plats. I annat fall har vi sett till att senioren känner till hur måltid, kaffe etc. ersätts ifall hen deltar i t.ex. kaffepausen.

☐ Vi har kommit överens om gemensam provotid.

☐ Vi har gjort en överenskommelse om hur verksamheten utvärderas och följs upp efter att en tid har gått.

☐ Såväl skolan/daghemmet/eftiset som senioren har rätt att avsluta samarbetet genom att meddela därom.

Avtal samt tystnadslöfte för seniorer i skolan

1. Verksamheten med seniorer i skolan är konfidentiell, kostnadsfri och bygger på frivillighet.
2. Senioren i skolan får handledning i skolan/daghemmet/eftiset och erbjuds också kompletterande utbildning i Folkhälsans regi genom inspirationsdagar och regionträffar.
3. Senioren i skolan skall få känna sig delaktig i gemenskapen i skolan/daghemmet/eftiset och få känna att arbetsinsatsen är betydelsefull.
4. Tillsammans med ansvarspersonen i skolan/daghemmet/eftiset kommer vi överens om tidpunkter och aktiviteter i vilka senioren i skolan deltar. De kan vara mycket flexibla.
5. Då uppdraget som senior i skolan börjar undertecknas tystnadslöftet. Om en senior i skolan bryter mot sitt tystnadslöfte förlorar hen omedelbart sin rätt att verka som frivillig inom Folkhälsans nätverk med seniorer i skolan.
6. Senioren i skolan utför sin uppgift på ett ansvarsfullt sätt.
7. Detta avtal görs för ett år i taget och uppdraget kan avsägas när som helst av endera parten. Det kan vara bra att inleda med en gemensam provotid.

Som senior i skolan förbinder jag mig till att hemlighålla alla uppgifter som berör barnen i vår skola/vårt daghem/vårt eftis. Likaså förbinder jag mig till att hemlighålla sådana personliga saker som gäller andra seniorer i skolan eller lärare och som kommer till min kännedom inom ramen för uppgiften, till exempel i samband med handledning eller utbildning. Min tystnadsplikt är i kraft även efter det att jag upphört att fungera som senior i skolan.

Ort och tidpunkt

Senior i skolan

Föreståndare

DEN FRIVILLIGAS SAMTYCKE – ansökan om straffregisterutdrag

Detta samtycke grundar sig på lagen om kontroll av brottslig bakgrund hos frivilliga som deltar i verksamhet bland barn. Den frivilliga ska ge sitt samtycke till att organisationen av frivilliguppdraget, eller annan organisation på dess vägnar, kan ansöka från Rättsregistercentralen om det i lagen avsedda utdraget som berör den frivilliga.

Organisatör av verksamhet
Folkhälsans förbund

☐ Frivillig
Jag ger mitt samtycke till sökandet av straffregisterutdrag.
(Denna punkt kryssas alltid då samtycke ges)

☐ Jag har innan givande av detta samtycke fått kunskap om följande:

- straffregisterutdraget begärs för att granskas av frivilliguppdragets organisatör med syftet att skydda minderårigas personliga integritet
- i utdraget införs uppgifter angående vissa sexual-, vålds- och narkotikabrott
- organisationen av frivilligverksamheten ska utan dröjsmål överlåta utdraget till mig efter granskningen

Straffregisterutdraget som berör mig får skickas tillbaka åt mig via post då verksamhetsorganisationen sett det.

Datum och underskrift

Ort och datum

Frivillig

Mottagare
Förnamn Efternamn
Adress
Adress

Vi har på vår hemsida
www.folkhalsan.fi/senioreriskolan
ett exempel på rekryteringsbrev som kan omformas
enligt behov och laddas ner.

Hej!

**Vi skulle vilja ha en senior till vår(t) skola/daghem/eftis.
En senior i skolan är en person som ställer upp med sin erfarenhet och livsvisdom samt hjälper till i skolor, daghem och eftisar några timmar per vecka. Seniorer i skolan kan även kallas för t.ex. farfar i skolan eller mormor på dagis.
Uppdraget bygger på frivillighet.**

Tanken är inte att senioren i skolan skall vara lärare eller ersätta någon annan i personalen. Den frivilliga är en extra resurs, som kan läsa en saga, hjälpa till i slöjden eller matematiken, vara med ute på rasterna etc. Ett par extra händer, ögon och öron behövs alltid.

Vem som helst kan bli senior i skolan. Det enda som krävs är att man har ett positivt förhållningssätt till barn.

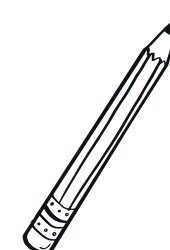
För att hitta frivilliga behöver vi nu hjälp av er i hemmen.

Vi ber er att fundera igenom om ni bland era släktingar och vänner har någon som kunde vara intresserad av att göra en insats för våra barn och ungdomar.

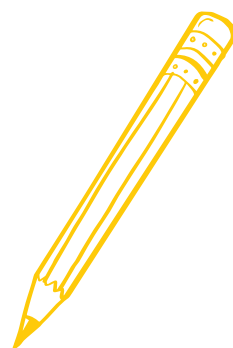
Om det här låter intressant, kom då gärna och besök oss i vår(t) skola/daghem/eftis och oss som finns här, så berättar vi mera. Man förbinder sig inte till att börja då man besöker oss.

Vänliga hälsningar

Personalen på daghemmet/skolan/eftiset XX

Information till hemmen

Vi vill informera om att vi i vår skola/vårt daghem/vårt eftis nu har fått en ny person som deltar i vår vardag. Det är vår nya senior i skolan som heter XX.

En senior i skolan är en person som hjälper till i skolor, daghem eller eftisar som ett stöd för såväl barnen som personalen. Vardagen är ibland hektisk och ett par extra ögon och öron behövs alltid.

En senior i skolan ersätter ingen lärare och inte heller någon annan personal, utan är en extra resurs som står till barnens och personalens förfogande. Uppdraget bygger på frivillighet.

Barn behöver goda förebilder och goda relationer till vuxna för att kunna utvecklas till självständiga individer. Barn söker trygghet, beskydd, gemenskap och identitet. Detta utvecklas genom goda kontakter med vuxna och andra barn.

Vår senior i skolan har undertecknat ett tystnadslöfte och det betyder att hen inte får sprida vidare det hen hör och tar del av. Har ni frågor eller funderingar så ta gärna kontakt med oss här i skolan/daghemmet/eftiset XX.

Kontaktuppgifter: xxx

*Vänliga hälsningar
Personalen på daghemmet/skolan/eftiset XX*

Seniorer i skolan

Underlag till utvecklingssamtal

Syftet med utvecklingssamtalet är att verksamheten med seniorer i skolan utvecklas på bästa sätt för skola/daghem/eftis och de frivilliga seniorerna. Vi tar tillvara kompetenser, upptäcker utvecklingsområden och åtgärda brister.

TILLBAKABLICK

Hur har det gångna året varit

- Vad har vi kommit överens om tidigare?
- Vad är parterna mest nöjda/minst nöjda med gällande egna insatser under året? Vilka förbättringsområden finns? Ge gärna exempel.
- Hur har samarbetet och relationerna mellan senioren/lärare/elever/övrig personal fungerat?
- Finns det någon bestämd situation/händelse som önskas ta upp?
- Uppmuntrande och utvecklande feedback ni önskar ge varandra från året som varit.

NULÄGE

Nuvarande uppgifter, arbetsmiljö och verksamhetens mål

- Vad upplevs som mest givande med nuvarande uppdrag och finns det något som kunde utvecklas?
- Har det skett några förändringar (t.ex. hälsan) som påverkar uppdraget?
- Hur har kommunikationen samt informationen mellan senioren i skolan och elever/skolans/daghemmets kontaktperson fungerat? Finns det förbättringsförslag?

FRAMTID

Kommande utmaningar och behov, utvecklingsplaner

- Hur väl svarar kunskaper och erfarenheter mot de krav som ställs? Hur skulle kunskaperna kunna användas bättre? Finns det kompetens som inte används och kunde tas tillvara?
- Hur vill vi utveckla verksamheten på längre sikt? Vilken förbättring/vilka förändringar borde göras inför kommande år?
- Vilka utmaningar står skolan/daghemmet/eftiset inför kommande verksamhetsår och hur kommer de att påverka seniorens arbetsuppgifter?

ÖVRIGT SOM NÅGONDERA ÖNSKAR TA UPP

Följande överenskommelse/r har gjorts: _____

Ort och datum:

Underskrifter:

Kontaktperson vid skola/daghem/eftis

Senioren i skolan

Uppföljningen säkerställer att det överenskomna fungerar och att en fortsatt positiv utveckling av verksamheten sker.

Seniorer i skolan

I samarbete med

Finlands Svenska Lärarförbund

HEM OCH SKOLA

Kontaktuppgifter

Kontakta gärna Folkhälsans koordinatörer om ni har frågor eller saker ni vill diskutera kring verksamheten med seniorer i skolan.

Nyland

Tfn 044 788 3673

Åboland

Tfn 044 488 3000

Åland

Tfn 040 837 5777

Österbotten

Tfn 050 554 4484

Växel: 09 315 000

E-post: senioreriskolan@folkhalsan.fi

www.folkhalsan.fi/senioreriskolan